

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XXV. Parato opus esse celeritate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

Scapha.

dum venerint vallum, sagittis & saxis possint castra defendi. Scaphas quoque de singulis trabibus excavatas, cum longissimis funibus, & interdum etiam ferreis catenis secum legio portat: quatenus contextis eisdem (sicut dicunt) monoxylis, super rectis etiam tabulatis, flumina, quae sine pontibus vadari nequeunt, tam à peditibus, quàm à reequitatu sine periculo transcantur. Habet ferreos harpagones, quos lupos vocant, & falces ferreas confixas longissimis contis. Item ad fossarum opera cienda bidentes, ligones, palos, rastra, alueos, cophinos, quibus portetur terra. Habet quoque dolabras, securas, ascias, ferras, quibus materia ac pali dedolantur atque serrantur. Habet praeterea artifices cum omnibus samentis, qui ad oppugnandas hostium civitates testitudines, maseulos, arietes, vineas (ut appellant) turres etiam ambulatorias faciunt. Verum ne singula enumerando plura dicantur, universa quae in quoque belli genere necessaria esse creduntur, secum legio debet ubique portare, ut in quovis loco fixerit castra, armatam faciat civitatem.

CAPVT XXV.

Parato opus esse celeritate.

Caesar celerissimus.

§. 1. **C**um iam arma parata sunt, & viri, ante omnia opus est celeriter hostem aggredi, famam ipsam antevenire. Dimidium enim victoriae consecutus, qui hostem imparatum inuenit. Ita magnus Imperator si quis alius Caesar, cui & orator maximus testimonium dat, hoc reges, inquit, incredibilis est celeritatis. Et rationem Plutarchus ostendit in Caesare. Quod autem videret captorum exordium & aggressionem non magnam manum requirere in praesentia, sed terrore potius audacia & temporis celeritate precipiendam (quippe percussurum citius inexpectatum se quam si cum apparatu ingrueret, impulsurum adversarios) imperavit Tribunis & Centurionibus, ut gladiis modo accincti relictis armis alii Ariminum amplam Gallia urbem, quam maxime fieri posset sine sanguine & tumultu occuparent.

Multa prudentia bellica in paucis verbis. Primo subitam aggressionem non requirere magnam manum. Quia fere est contra inermes.

Athenienses urbem egressi, sacra Mineræ celebrarunt, & armis sub veste celatis, de repente agrum Lacedaemoniorum vastarunt, onusti prædâ sine vulnere redierunt. Quia antequam armassent se hostes, iam vicerant. Deinde constat celeritate percellere eos, ad quos perueniunt inexpectati. Terræ enim improvisa. Caracalla non bonus imperator, Parthos alioqui fortes, improviso dum nuptias expectant, magna clade cecidit. Hinc ortum illud: Semper nocuit differre paratis. Et Caesar in re militari celeritatem cunctis antecellere, docuit, & verbis, & exemplo. Itaque proficiscens incendia vetabat, ne hostem adesse cognoscerent, & ne commeatus suis deesset. Itaque si omnia recte perpendas omnia celeritate conficit, in Hispania Pompei legatos lentius vicit, quia ad Masiliam hæserat, iracundia victus:

Quamvis Hesperium mundi properemus ad axem,
Masiliam delere vacat.

Celeritatis insignia
Exempla.

§. 2. Paratis si tardi sint, maxima pars apparatusum perit. Subitis ne apparatu quidem opus est, quia dormientibus superuenire licet. Celeritate Ariston Athenienses, Amylius Veientes, Aruns Hannibalem vicit. Insignis fuit L. Martij in Hispania celeritas: Scipionibus enim in Hispania caesis, bina eadem nocte castra occupavit, nulla erat statio, nulla custodia, itaque ut in sua castra Romanus intrauit. Liuius l. 34. Sic Thrasybulus in tabernaculo suo, custodiarum negligentia interemptus est.

Laudem plerisque viris Amage regina barbara præcipuit, & quidem vxor regis ignavi; Cum enim Gerlonitæ à Scytharum Rege opprimerentur, illa sumptis secum 120. viris continuato itinere ad re-

giam profecta, ianitores, ac Regem cum amicis occidit, filiumque eius iuste regnare iussit.

Minus itaque mirum est, Solonem vno quasi impetu naues armasse, matronas hostium ce pisse, civitatem expugnasse. Historiam ita scribit Aelianus. Insigne stratagemate Solon Salamina cepit; In Coliade matronæ Atticæ Ceretis festum celebrabant, lætitia & choreis, id per simulatum transfugam Salaminij nūciat; interim iuvenes imberbes muliebribus vestibus indutos, & enses habentes sub vestibus loco sceminarum in littore choreas ducere iubet, ad eos veniunt Salaminij, & occiduntur, iuvenes consensu naubus, Salamina occupant. Aelian. lib. 8. Iulius secundus pari celeritate subito Bononiam aggressus est, & armatus terrorem intulit, antequam vicini capere consilia possent; itaque Hispanum, Gallumque sibi adiunxit, Veneros terrore suspensos tenuit. Victori omnes gratulati sunt, qui forte victum oppressissent, aut cunctantem deseruissent.

CAPVT XXVI.

Militares Magistratus.

§. 1. **M**agistratus militares duplices à Lipsio dicuntur, l. 2. de militia Romana. Communes & proprii; Communes, Imperator & legati; Proprii Tribuni, & Centuriones & equitum præfecti.

Imperatorem antea descripsimus; qui tamen apud Romanos duplex; vel enim suis auspicijs militabat, cum Rex, Consul, Dictator, Imperator esset, vel alienis, si Proconsul, Prætor, Consularis, Legatus, Prætor. Non habuisse eos auspicia testis est Cicero l. de Nat. Deor. & 2. de Divinat. Habebant tamen quædam auspiciorum imitamenta, ut facilius est in superflitione mutatio. Liato enim & auspicio in provincias proficiscebantur; unde Scipio apud Liuium 28. Auspicia sibi tribuit. Quamvis de illis ipsis auspicijs forte loquitur, quæ in legionibus usitata erant.

§. 2. Imperatoribus erant legati. Eorum institutum erat, ut imperatori operâ & consilio adessent: nam *προσβουλοι* erant, & *συμβουλοι*.

Aliquando eos Senatus, nonnunquam Consul eos nominabat, ipsi Imperatores eos sibi legebant, sed non absque Senatusconsulto, ut constat ex Cicerone in Vatiniū.

§. 3. Munus legati erat, omnia, quæ ad rem pertinere putabat, in medium consulere. Caesar lib. 3. belli Civil. Aliæ sunt legati partes atque Imperatoris. Alter omnia agere ad præscriptum, alter libere ad summam rerum consulere debet.

Insignia imperij habuerunt, Liuius lib. 29.

Duo ut plurimum fuere, interdum plures, prout Senatus censébat.

Principum autem Consulares legati exercitibus totis præerant. Prætorij singulis legionibus, qui & legati legionū dicti sunt, *ὑποστράτοι*, & *παρχοι*, quasi subprætores, & subpræfecti, qui ijdem postea duces dicti sunt.

§. 4. Post legatos ordinaria dignitas erat Tribunorum. Erant in singulis legionibus seni, per vices imperabant bini, ius reddebant in principiis, signum dabant. Liuius l. 28. Tribunos & iura reddere in principiis sinebant, & signum ab eis petebant. Penes eos erat cura vigiliarum, munitio, castrensium, exercitiorum.

Non igitur vni cohorti, aut certæ parti imperabant, sed toti legioni. Horat. *Quod mihi paruerit legio Romana Tribuno.*

Initio à Regibus, deinde à populo creati sunt. Primo quidem ut populus sex nominaret, reliquos Imper-

Tribuni.